

P.P. 1-26 K34/82 K34/82 K34/82
 DEO 1 4 1944
 actn. 14/12/44
 Laws of married life
 of married 13p £ 1-4-0

f.5 687
 H. Mohlabe,
 Bethany Mission,
 P.O. Ofcolaco.

Monna le Matshamane 28/11/1944.

Monna xe a šetše a na le lapa, a swanetše xo tšeba xore tša bosotana difédile, byale o swanetše xoba byale ka bana ba bangwê. Bo ithumano bya monna xe mosadi, xamano le ba leloko, byale ka Malome, Ramxadi, Ramaxolo, Rangwane, Maxxolo. Oswanetše xo batšomphe ka mokwena o le yêna a ba mohlomphe ka êna, Kudu Kidu Ramxadi, Malome, Ramaxolo, bo maxxolo, le batšadi. Monna xe ana ba nyatša, medimo e tla xo tšoxêla, lapa laxaxo le ka sephele xabate. Le xe ona ya dingakeng tša xo batša xore, Ramxadi a xaxo wa belaêla, wa ya xo yêna xore a tle a phaso, o tla notla a phasa empa pelo yaxaxwê le belaêla, ya e le xore xa xwa tšhwa setō. Xoba e monngwê le yo monngwê ba iwe maina a bona a ngodilwego mona kxakala.

K34/82

Mokho xê e le monna a fumana banna
 ba xabo, wa dumediša, maduma e
 xaximê atla kwind. Xe ba dutši xôro
 ng ba ija tša xoja, o swanetše xohlök
 ômêla xore, o seke wa iša seatla
 pele le oa ba kxabye ba iše pele, xa
 motô le motô, o ka iša seatla
 pele xe o ija le bakwêra, xoba tšaka
 nyana ya wa motô xaxato. Xe ba
 kxabye ba feditše xoja yaba e mo
 nyana ye wena, wala ditswana
 o diiše malapeng a bo tšona. Mohl-
 omong o tšea leêto nabo, o swane
 tše xo ba rôbêla dikong, le xoba kxela
 metz metzi, le dijô o ba faxêle, o se
 ke ware kenna monna a wa e
 sale wena nywana le xe o tšeba
 tša banna, le basadi. Moxong le moxong
 mo ba xoromayo o swanetše xo ya.
 Mošomo wa monna xe ana le lapa,
 monna o tswara pelêpe, ka sôna
 o rêma diphate tša xo axa dintlo
 le dithopa mašemping. Xore motho
 ke monna o swanetše xoba le di-

687

3

K34/82

ntlo tše nne, ya mathōmo ya xo rōbala,
²⁾ ya bobedi ya baēnt, ⁽³⁾ ya boraro ditiba,
⁴⁾ ya bone morala (ya xoxōtšetša malle)
 māhla wa pula. Monna o swanetše
 xoba le tšemo, wa lema, xore xe pula
 e nele, o budušitše mabēle, mosadi
 a dire byala banna ba bangwē ba
 He ba xodumedišē, ka lona tšatši le
 we o tla fumanana eka ke wena
 kxoši, ka xobane kxoši le yōna xe eka
 tla, e swanetše xoxodumedišā, ma
 duma a monate xe atla a fēlla xaxa-
 xo, le xe xotšibya ya batse xore ke boxō-
 ši bya tšatši ka le tše. Monna o
 swanetše xonyakēla dibyana tša lapa
 byale ka, Dišeto, dirōko, maselo, ditšho
 dihlana, Ditēlo, mafēhlo, le mahlō, le di
 kaparo tša mosadi, dikobo, maserka, le
 dintēpa le ditšetšho, le tše dingwē tša
 lapa tše byale ka le hudu le mōse, le
 lwala. Lwala le nyaka ke mosadi
 fēla monna a ya xo lerwala.
Masadi. Homphō etxolo ke xore xe a
 dumedišā matho ekwatama, xe a

K34/82

Èma ka maoto ke konyats'a, le xoa-rabêla
 o wa-rabêla ka motha wa molaô, ore ke
 ya dikwa, xoba ke ya araba, le polêlo o bolê-
 la ya tšabô ore, lena, ba libitša e le xore
 ora motho ka otee. Byale ka dipolêlo le
 dikarabô ka tšona ke tša xohlompha, Ma
 tšwale, dikxaitšedi tša monna wa xaxwê,
 nangwane, vanqalo, le bana ba leloko,
 le tšona dikxaitšedi le tša leloko diswanetše
 xo moledi ka moxwa o, a ba boledišato ka ôna,
 empa xe a ba bitša bana xa barabe, ka mok
 wa o, a barabang ka ôna, bare êe. Kudu
 kudu mosadi o swanetše xohlompha ma
 tšwale a xaxwê, xê are, nixê le metsi
 o makhêla, modirông o mongwê le o mong
 wê o mothuša, mosadi wa mohuta
 o we, o tšaja tša moseyo, le xe betši
 ba ka natlala byang le byang, ba sa m
 ohlôkômêle ba moqatsa, bôna bana se
 ke ba fiwa seto, le xê a ka hwa dilê
 tša xaxwê ka moke o dixafêla yôla a
 xoba a mohlôkômêla. Modirô wa mo-
 sadi, ke xosešla, xo šila, xo rôba dix
 onq, xo kxa metsi, xo kxa moqôto,

687 5

K34/82

xo loxa maxôxô, xo bapa dipitôa le merifi,
 tše me ke dibyana tša lapa tše didira
 tō ke mosadi, fêla xe mosadi tše di
 ngwê a sakxōne xo didira o swan
 etše xo dinêka xoba bakxōnato, ka ma
 bele. Mosadi o hlôkōmêla lapa le ntlo
 xe esale xosasa, o fela lapa le ntlo, xa
 dikxubutile, o wa dile ka malôko a di
 kxomo, lapa le a xiwa ka mafate le a
 xwa ke mosadi.

Monna le motatsa wê. Ba swanetše
 xo tswarana ka matsōtšō ka mabedi,
 monna o ntšša dikxomo a nyala mo
 sadu ka tšhêkō ya xo lekana xo nyala
 mosadi, empa o sa tsebe xore a ka
 seke a bêtša. Mosadi xe a tswala boxōbe
 motšōpō wa monna wa xaxiwê o khumi
 metšha ka hlaana xore bya seke bya fš
 la. Xe monna a etšwa mošomong a
 xo mosadi ndirêle metzi a xohlapa,
 xe xona lekwanō o swanetše xodi
 ra kanthe le pelaelo, aye a moalle
 lexôxô o nyaka xo tōbala o swanetše
 xodira byale. Monna xe a na le ditui-

687

6

K34/82

wa tša xotiya hlōtō ya xaxwē, xe anya
 aka xobekisa xoba xobolaya, o swane
 tše xobeta mosadi, xe mosadi a xana
 monna o wa lesetša, a tšela
 tšwela pele le xomokopela, xo fihlēla
 a dumela, mosadi le yēna xe anya
 ka xo tēkisa selo, o batša monna, m
 onna a-re xa keate ke moka le yēna
 aka seke akhona xodira selo. Byale
 xe monna le mosadi xē ba sakwane
 dilong ka moka, xōna xona le noxa eny-
 wē ē e dirato xore ba fapane, xoba
 maloko o me xa wa loka, ditšwa le tsw
 eleng la m m arwē, xe xole byale re
 fumana seēna se sereto, xa ledu
 ni le tšwa nthšung, xoba, ngwana w
 a tadi re bōna ka mabala. Byale mo
 me monna o swanetše xo tseba xo
 re, sa xohwetšana o ēme šako xa lena
 bo thšabelo, ba bangwē bare ngwana allē
 la nana ya mokhuna re a sehla ra
 mofa. le xe okane o tla tšena yomong-
 wē mosadi ke tšōtō la xaxo kemoka le
 yēna o tla noba byale ka wapele, mo

687 7

K34/82

k̄wātla ya pele e xatileto le ya morato
 e tla xata. Mosadi xore ke mosadi o
 tla kwa ka mabanyana, x̄e ana le mo
 onna ka ntlong, ba boledišana le setō
 e le le setō, ka moswanyana o kwe
 moya wa monna o lešele, o kha sen
 na (ke xore a nwele mapoto), xe ofi-
 hla k̄xōtōng & o kha o tla kwa banna
 ba x̄e t̄ka bare, t̄hōbēla t̄la. Monna
 ke pheko, mosadi ke phafa ya metsi, le leng
 wē le n̄tu bare, hmonna ke serafelo sa
 mapoto, mosadi ke moxakō. Phafa ke le
 xapa, byale xe motho a swara lona, wa
 hlōkōmēla xore la seke la r̄at̄l̄eta, xe o w
 ala byala ka lona o le fakēla ka se rotong-
 o t̄h̄et̄e mabēle, wa le beya x̄odimo xo-
 ōna, a mangwē a ba ka mathekō xo lona
 byale wa r̄wala, la ka seke la r̄at̄l̄eta.
 Moxakō ke pitš̄a e n̄ya, e dula ka ntlong
 xe motho a e kakōla, o e kakōla ka matsotō
 ka mabedi, xo seng byale e tla r̄at̄l̄eta.
 Mosadi o byale, monna o swanet̄e xo
 mohlōkōmēla, wa hlōka xo mohlōkōmēla
 wa r̄at̄l̄eta (xo tloxa). Mowe ke fuma

687 8

K34/82

na se ema se sereto, tsinyi tsinyi e a
e tsinyetša thakxithakxi e a e thakxêla.
Xe mosadi a šetše a tloxile, serafêlo
satla šala se ômile, xa xona mome
wena o kayato xona. Ditaba dibotêlwa
diakanywa ka tše dingwê, monna e yo
bareng ke, Khašane Moyene o tšere mosadi
ke Mpaši Lebône, byale monna ke se
berêki, o axile dintlo tše dibotse, o budu
ša mabêle a mangata, byale mosadi ke
leša e di, ka ntlong xo swana le lapeng
xo tletše, dikxwehla, xa afêke, bananyana
xe baile ba vôtêla mereto, xa tšee, maxa-
la a thšuba, o no lesetša byale dibokô tša
mereto o fumana disepela xo dimo
xa ditšhila tša ntlo, xe ole moyene ba
xo vobadiša ka xane xa ntlo, o ka seke
wa vobala, ditšhala dixdloma. Boxôbe
bya xaxwê le byôna bo abeufiša, o fuma-
ana e le mathšathšarana, dibyana tša
maxôbe e noba ditšhila, menwana e bō-
nala mo a xoba a tšwene xona. Monna
a leka xo molella xone wa ntswabiša
motatša o ke oleke xo dira byale ka basadi

687 9

K34/82

ba banquê o apê diyô tšê dibatse o tša
kxê le dibyana, xamotô le ntlo. ~~Basadi~~ Mosadi
a fêla a ra sepele o tšeya ba we ba
dithaxxa. Ruri taba e ke nete diyô tša
xaxwê xe o sepele, o kahlatša. Bya
le mafelong monna a tšeya mosadi
e monquê bare ke Mpaô Mongale,
a xopola xone mohlomong yêna etlaba se
tšaxxa, empa le yêna a ba byale, fêla
a lekône, empa yêna yaba sephatôku
du, monna a dula a elwa nae, xofihlê
la a monna. Byoune ke bošâedi bya mo
sadi, monna a na molaô wa xo motiqa,
yêna o tša-sepele ke tšaka tšaxaxwê. By
ale mosadi yo Mpapi o be a re xe m
onna axaxwê a mmeka ba tswadi
ba xaxwê ba mofa kxomo ya tšadi
xone etlaba e mofêpa, byale kxomo
ya dira mamane, mamane le ôna
a tswala xofihlêla eba dikxomo tšê
dintzi, byale xe monna a na le molato
o kxapêla xo yêna, xe a sarate, wa mo
kôna, xe a rata a mofa. Basadi bane le
dimina tša bôna, dikxomo, dikxoxo,

687 10

K34/82

le dipudi le dikolobe. Jêla xe okwana le
 mosadi, ke tšalena bedixalena, yo mong-
 wê xe are, ke nyaka nama, a wa xa xôna taba
 le ya bolaja, le xe le uô lena le monna ke
 tša lena, xoba ke dikxano tša xonyala morêdi
 wa lena ke tša lena. Mosadi xe anyaka
 le êto, o swanetše, o lekharêla xo monna
 xe monna, a sarake, ke mona wa dula,
 monna yêna xe ana le le êto, o batša mo-
 sadi xone xosara ke na le le êto ke ya
 bakêke, o dinê tša xaja esabê kapela, ke
 a ya xoboya o wa mohlalôšê tša, le xe a sa
 e xoboya, mosadi ana maatla, a xo moxan-
 êla, o dira sewe monna a moditšeng
 sôna. A ka moxanela xe elelebana la xo
 lena, ka xobane monna le mosadi ba
 swanetše xolema, ba tšê lapa la bôna
 ke o kave o satšha xo tšeya mosadi a
 hwa, o swanetše xobôêla xo batswa-
 di, xo babeta lehu la moredi wa bôna
 ka kxomo, byale ka moratô o ntšê
 kxomo e ngwê ore, mpeleteng, xe
 xona le ngwananyana e mongwê ba
 swanetše xoxofa yêna, bane ke

687 //

K34/82

mola ntlo, le yêna o swanetše, xo mo
 nyala ka dikxomo tša xolekana (8).
 Ke mosadi a sabelere, monna wa
 xaxwê o swanetše, xoleka kamaa
 ka xo nyakêla ngaka ya xo tseba
 xo bôlêla, xe a saka a nthša mpa xe
 esale kxambe, wa bêlêta. Ke a nthši
 tše mpa, xa imi, kantle le xore a e a šu
 pa, moue a iteng a lahla madi a xaxwê,
 xore ngaka e a tšae e ahlakanyê le di
 hlare tše dingwê, xona etla fumana
 mpa. Ke a le a palla dingaka, ke moka
 ke mōōpa, atla hwa kantle le ngwana.
 Byale monna pelo yaaba, o re dikxomo ke
 tšibite diile ka lewa. Seema o seke wa
 bōna khola boreledi teng xo yōna e bo
 hloho. Batswadi ba lesatana le lōna le
 satana, le nako xa le xōna maxaveng a
 batswadi ba mosadi, fêla e nore kaba
 ka la xore wa ba a pêla, ba novatana ese
 ng kudu. Lebaka ke xore mohlomong ba ya
 dingakeng, dingaka tšare xobelaêla ba
 twadi ba mosadi, byale le bōna ba
 leka xophasa, empa xwa sethušê

687

12

K34/82

zels. Ke moka monna othōmile xo hloya
 mosadi, o hlwa a makōna ka xore ke
 kwababa, o nthititše npa esale kka
 rebe. Maselo Moyeni o tšere mosadi
 Nyole Mongale, byale xa belete, monna
 o dula a elwa nae, are nyana wa se
 belete ke baka la xore ke kwababa, o
 sepele le banna, byale madi a banna
 a lwa, a nyane xohlakana. Byale ba
 tswadi ba kxarebe, bare, xo yēna,
 xa sebaka la xaxhē, ke baka la madi
 mo, bare mala a be a xana xe o rō
 bala nae. Ke oka hlwa o tsweny
 a ngwana wa rena re tla xofa
 dikxomo tša xaxo, sa dula le ngw
 ana wa rena, dikxomo xa diswa
 ne le motho, motho wa baba. Ngwa
 na wa batho e fumane khutiōny
 ana, fēla dikōmo tšōna, disatiwe
 la pele. O leka xoya a hlalošetša
 batswadi, bōna bare dula ke ditaba
 tša boxadi dinoba byale. Are le bōna
 xe mollo o ne o o raxo, le sa šve, xo
 byale ngwana me tse kamoka be a

xilwe ka dithsele. Mollo ôna o fisa
 yo a oôvato. Monna e mongwê ba
 ke seerane o be a tšene Mosadi
 ba ke Matsie Maile, byale mo
 nna yôna o tloxele ke mosadi o ile
 le Mapolantane, ka bana la xohloka
 ntle, monna, xa xone xohloka
 le xôna o pe a béréka le benkeleng, b
 yale, a yá dijô a kôna mosadi. Bya
 le mosadi a bôna xone, bana ba mo
 kliša, ba lokô, ke ba ehlwa ba molêla
 ba ke ba yaka dijô. Yaba mosadi
 o sepha le šoka, monna o šetie a
 e šuere ka bothôba, e lekile, xone
 wa mitsä tša pala, ka bana la
 xo sehlišônêlê lapa la xaxwê. Jo
 na le banna ba bangwê ba sepha
 xo selô, byale xa Mâkôlôkôšô, bats
 wadi ba xaxwê ba matšeešê mos
 di, Sibokwane Mahlakwana, Moh
 lang o me, ba mmeke, e nile, xe
 a tsêna le mosadi ka ntlong, mos
 di a theletša xone o tloka, monna
 a malediša, a nêkwa xo nore tšuu

687 14

K34/82

xo finiêla bdesa. Batswadi ba lesota
 na, ba lebella kxarebe, xore batlabôna
 moxare a kxomêla, ba nobôna e
 sa kxomele. A wa xwa sebe le
 taba. Kwa no dinêla byale xo fih
 lêla beke e fêla, byale mosadi a
 šita, xo kxôtlêlêla, ka bošeto byo bo-
 nquê mosadi, a thôma xo phopho-
 létšô monna, byale monna a thô-
 ma xo ômanya mosadi, afe o nya-
 ka xo mponêla. E rile xo fasa-
 monna a thôma xo botšâ batsw
 adi afe, mosadi yo o nyaka xo mp
 ônêla, o tala a mphopholetšô, byale
 batswadi bathôna xo makala, e
 empa ba seke ba se selô, yaba ba
 tšibile xore ngwana wa bôna xa-
 na selô, o lamie ke mšutla, ke
 kônquê. Byale yaba mosadi o kxê
 tha motlabo, le xe monna wa mo-
 sadi a bôna motlabo, a na tabana e
 Mosadi ke moka abêlêra banna ba
 xaxwê le batlabo. Empa monna
 xe afe makxoweng, o be a fêla

a somela ditshelile mosadi waxa
 xuwê. Kxatke xêla e be le lemmona o
 be a swanetse xolifisa sehlōtlolo. Mo
 nna xa efe seōtsa, matse waxaxuwê
 e wa sinyera, Byale ka Matuputupu
 Byane, obe ana le basadi, ba babedi,
 Byale a kxêtha mokhabo, byale mokhabo
 yo waxaxuwê, monna waxaxuwê ahwa
 byale, a pesathōaba setō, a dula le
 mosadi ditō kamona a merékela,
 a senda taba le basadi ba xaxuwê. Ka
 baka le mosadi wa pele a thōaba
 le monna yo monquwê, a sebe
 letaba nae, ka morāto wa bobedi
 a boēla xaxabo a dula xōna, le
 yēna xa na taba nae. Byale mošō
 xêla ahwa, a xoma ere, xo yōla o
 wa xodula xaxabo ere, onyama mo
 sadi, batswadi ba mosadi bare,
 bokhale byo kamona obe olekae,
 otloxiile wena olekae, fêla xe ony
 aka mosadi, êna ke waxaxo, re xo
 nyaka ditxomo tōenne, byale mon
 na xa na selō, ke moka ofetoxile thō

K34/82

uwana, o tsama a kopela dijô, ba
 mongathêla ditêkêselông. Monna o tya
 mosadi kabaka la boōtowa, fêla o
 swanetše xo swara sehlotlolo, o dire
 bohlatse ka xotšeya selo sa sehlotl-
olo, byale ka hempa xoba sesengw
 ê se anaxo nasô, xo seng byale, wa
 xana mosadi le yôna a emella mo
 tlabo waxaxuwê, xe oile waba le bo
 hlatse, xe monna e saxane mola-
 to, difêla ka xae, xe aile exana
 difêla kxârông ya mošate. Kxati
 ya monna ke xolefa ba molipiša di-
 kxomo tšepedi le pudi ya xophaya
 tšetšo ya moxatša mongwê, xe o
 ka imiša kxarebe ke ditxomo tšenn
 e, le dipudi tšepedi. Fêla xore b
ahlabe kxomo engwê, mosadi o rwa
 la nama engwê ka xotam xatama
 o fa motlabo waxaxuwê, o bolela
 nae xore, ka se mathômô ka wena
 o sene wa ntloxêla. E le xore xe ba
 hlabile kxomo, ba swanetše xo nzh
 ša se rôpe sa yôna ba fe sehlot-

687

K34/82

lolo, ba molumisa bare ka moswana
 o tsote, o boeletse. Banna ba bangwe
 ba kxetha motatsa monna e mongwe
 ba dira xore mosadi a seke a kwana
 le monna waxaxwe, xe aye, o bolêla
 nae, o nōxeilela moakwato pelo, byale
 banna ba mokuta o, xe monna a
 ka mosupara xa xona tswarêlo.
 Xe be xona le monna e mongwe
 bare ke Maditlaampeng Mohlabe
 ana le basadi babararo, byale
 mosadi e mongwe a kxetile,
 ke Mkwasa Masekoma, byale
 monna a matswara le mosadi
 waxaxwe, a dula a molifisa, bya
 le banna ba bangwe bare, ke kxa
 le oija thoto ya motho yo, byale
 le setša mafelong batla xobola
 ya. Yaba monna o dula fase
 wa naxana aye, le ya kwala
 xokwa xaxotlale. Byale mosadi
 xe a divile byala pitsa enqwê e
 swadina bošeto e ya sekhung
 (mo ba dulaxo xōna xe ba šoma).

687 18
K34/82

Byale ka tsatši le lengwê, mosadi
 a dira byala, e rile xe bathôma xo
 bohlokla yaba monna o aya aye, a
 ekaba bobetše bare e, a boêla xo rô
 bala, byale e rile xe a ekwa xone
 byale bo fedile yaba monna wa
 tsata, mosadi a tseba xa batse xo
 re a ka seke e tsata, yaba mosadi,
 o swala pitša ya byala o isa
 sekhung, yaba monna wa môna
 a mosala moraro, a môna mo a
 beyato xêna, yaba monna wa xo
 ma, a fihla a rôbala, mosadi xe
 a fihla ka xae, aye, papatwê mo-
 kete, byala bo fedile xohloktiwa, a
 re leya kwala motatšaka, se
 pelang le palane. Mosadi aya
 a dira ka monna o badirato ka
 ôna ka mehla. E rile xe bathôma
 xo fana tša xoja, yaba monna
 a tšeya sehlare, aya sekhung,
 a fihla a setšêla ka byaleng,
 a boya xae, atla a dula. Yaba
 baja tša xoja, kemoka bathôma

xonwa byala, xaxona taba dipin
 a diabinwa, monna yola le yêna
 aba a fihia, a wa monna wa
 matse, a mofa byala ka mokw
 a e aka kôna. E rile moseta
 re e moxalo, monna a nyamatê
 la, yaba mosadi ore, xo monna,
 una ke safa xo rôba dikxông, monn
 a are, a batho ba tla sala ba kxo-
 pêla mang byala, wena mong
 wa byala o sekôna, o seke wa
 ya dikxông. Mosadi a dula se
 bakanyana, yaba ka moraxo, wa
 nêna, ba fihia sekhang, a fuma
 na matlabe, a dutzi ele kxale nya
 na, fêla byala a sesu anwa. Ke
 moka bathôma xonwa byala, a
 xo sena taba, e rile re ka meriki
 sehlare saba thôma, ba kwa m
 otho, alla ka xare xa lesodi, ya
 ba batho ba kitimêla, ba fumana
 yo mongwê le e mongwê e phi
 kuluxa, a eya kôwa le kôwa, le
 thabo le fedile, ba barwala xe

ba fihla nabo xae, yaba ba ahwa. --
~~At~~ Yaba bare, bophakō bolle mong wa
 byōna. Monna wa basadi ba malapa.
 Monna xe a tšene mosadi ka o
 tee, ke lexaola, ke maloko wa xa
 bō banna. Ke ana e basadi bababedi
 ke monna o bolatšē bodikana le bo
 kxwēra obinye matlakalana. Kōša
 ena ba e epēla ka mokxwa ona,
 bare, elele e mamexwana, elele,
 elele e mallapa diatla, mahlong
 ba sahape elele, elele e mame
 kwana elele. Byale ke xore mosadi
 ka otee yēna, wa xofa metse wa
 tōxa ohlapa mahō, basadi ba ba
 ntšia wa, a ba xohlapišōi, a bare
 xohlapa ka metši a wa ba ra
 xore, o monna wa e basadi ba ba
 ntšī, byale ditaba tša matre wa
 xaxo o ka se sadikxōna, o tla kxōn
 a tša metše e mengwē. Lebaka
 ke le, masadi e mengwē! e e mongw
 e, o theletšitšē se we wena o tla
 xo sebolela, xe o kare o na le phošō

687

21

K34/82

ke yêna a lebitero, yêna kemoka
 a sa-rakiša phošo ya xaxwê, o ra
 kiša xore monna xa nthate. Byale
 ka mokhalabye yo mongwê yo bare
 ke Tswaledi Moyeni, ona le ba
 sadi ba bane, byale ka baka la xore
 xe ana le ditaba tša motse wa
 xaxwê, a bitši ba xabo, xore batle
 ba moxiše ditaba tša motse
 wa xaxwê, yêna ka noši, ore
 wa dibolêla, empa diamopet
 cella, ka baka la mahufa a
 basadi, byale e e mola ba el
 wa a fihla a tswara e mo
 ngwê, kxathe ka xodira byale yô
 la o matswereng, ore nna
 monna wa xa nthate, ka
 baka la xore ke re ke lwa le
 moxadikane, monna a tla
 a tikiša, mahlonong yare
 mola a bôna xore basadi
 ba fapane, are xo yôla a
 mahloileng are ona le pho
 šo, le xe banna ba bôna xore

687

K34/82

ana phaso. Byala yêna mokxala-
 bye yo uue, o bile, a isa molato
 wa mahuba a basadi ba xax-
 uê kxôông, a balêla xore, xo
 mosadi wa mamonyadiuê ~~to~~
 ke xore mosadi a sa monyake
 xo, are ke malai, xe banyaki-
 isa ditaba ba fumana mo-
 xalaye, a isa ke matse w
 a xaxuê, yêna ka nati o lweka
 nya basadi, yaba kxoro ere, Mo-
 yeni o molato, kudu atlema
 ke batho ba lelako la xabo, bare
 ena xa ~~retan~~ reiate ditaba
 tsa mahufa, nka be ore batse
 ka xae, kfa o bletsê maka kô
 rông, a nthisa kxomo tse
~~at~~ pedi le pudi tse pedi kxô
 hq, yaba o tloxa le mosadi, o
 ya nare xae. Motho xe ara
 le basadi ba tantši, o swanetše
 xoiyaka nqwana yo monyue
 le e monyue, wa mosadi e
 monyue le e monyue,

687 23

K34 82

xe batlisitšê dijô kxôrông, o swa-
 netšê xoba bitšâ wa tla wa ja
 nabo ka moka xabôna, o wa
 seke wahlaala wa bitšâ, ba
 mamoretšê fêla, kabaka la
 xore xe oka bitšâ ba mosadi
 ka otee, ba tla laya bana ba
 mosadi yone, le wena ka
 nšê xe o ja le bana ba, mosadi
 o tla tša xo xo thšella moratiš,
 xoba sahlare, a thšaba xore le
 nguana waxaxwê a kaja a
 hwa. Xo rôbala ka ditšong,
 xe o rôbala ka ntšong ya mosadi
 e mongwê matsatš; a mabed
 i xoba a mararo, ka moka xa
 bôna o swanetšê, xo dira byale
 le xe ele matswetš; o swane
 tšê xo noya, xo rôbala borôkôfêla,
 wa hloka xoya o tla kwa-are
 ma bare, ke wa matswetš
 xakhe matswetš, ke wa noya,
 xa ba nšate, le nguana waka
 xa ba moka kale. O batšâ ba

687 24
K34/82

Kkumera ba xaxumê, kemoka le bôna
 xe ba saloka banapa ba dira xone
 mosadi a nape, a kumata, wa
 kwa bare ke madimabe axaxo,
 xa xovate, kkathe xe ele batho ba
 lokileng ba swanetše xone
 a wa o salela ngwana, wa
 na, o kitimêla ka e, kane onya
 ka xone a baleê ngwana, wa
 xaxumê, a kere wa toba le we
 na, xone mohlare o xola ka di
 thabi, xe o sena ngwana ke
 wena bon matlaka xa difele
 Xe monna a etšua xo tsona
 a phaya phôôfô'z, a na le ba
 sa ba bantši, o swanetše, xo
 tsenda ka lapeng, le lexalo, ke mo
 ka a e ripaxanye ka xôna, byale,
 a ba bitše yo mongwê le mong
 wê a le, a topa ya xaxumê.
 Mahlomong o tšua makxowe
 ng le xôna o swanetše xo dira
 byale, le dikobo, o mo ba rêkêla tš
 xo tšwana, xe onyana xo bafa

687 25

K34/82

tšêlêlê o nobafa ka xo lekana, wa
 hloka xo dira byale, xo kaba lepha
 panoo ekxolo, mohlomong, ba bolaya
 yôla, o fêlaxo, o mofa ka bontsi ba
 re, re tloka rebone. Xe o sa tšw
 a xofihla o etsua makxoweng
 o swanetšê, xo rôala kantlong
 ya mosadi yo moxalo, mowe
 o taba o feditšê dithsele, wa
 hloka xo dira byale, a wa le
 xe yo moxalo a sena taba ba
 la ba tla tšôma taba, ba re, nk-
 abana lang dinosi tša xotšwa
 makxoweng, tša kwa ke yêna
 pele, e tšita, mma rena eso
 a dikwe. Dilô kamoka tša
 malapa o swanetšê xo baleka
 nya, yo monquê a sehlaêle selô.
 Monna wa basadi ba bantšhi
 o swanetšê xo kema ya xaxwê
 tšôeno, a seke a hlaxodiša e
 monquê, le rôna mabele xe a
 budule, ba swanetšê xo ya xorô-
 ba kamoka, le xe tšala e xotšê

687

K34/82

26*

o bantšaxanye ka xolekana le mosadi
 e monquê a ka dira malato, yêna
 ka lapeng la xaxuê xo sena selô, xo
 ka one, xe uena monna ona le
 selô wa molefella, fêla kamoka
 batla dira malato, ba dira xone
 o balefelle, nuri o swanetše xoba
 lefella, le xe bôna bareedi ba bô
 na ba nyetše, bana le dikxomo, ba
 ka sedumêle xone o lefê ka tšôn
 a, le xe ekae oklôtêla mosadi
 e monquê, bare, lapa xa lejê
 le nquê. Basadi ba bantši baluki
 le kudu nquaxa wa molaô, ng
 waxa wa tiala ke bohlokô, xe ose
 na pelo o ka rana kamoka.
 Xanthe nquaxa wa molaô,
 o nusa mapoto, e diphufutša
 wa funana dijô o sadihlô
 ke, e le uena morena.

Endo 687